

Prehľad definície verejného záujmu v kultúre v zákonných normách vybraných krajín

Česká republika

V Českej republike nie je zákonne upravená definícia verejného záujmu v oblasti kultúry, avšak v Zákone o niektorých druhoch podpory kultúry a o zmene niektorých súvisiacich zákonov z roku 2006 definuje § 2 Verejné kultúrne služby: „Verejnými kulturními službami jsou služby spočívající ve zpřístupňování umělecké tvorby a kulturního dědictví veřejnosti a v získávání, zpracování, ochraně, uchování a zpřístupňování informací, které slouží k uspokojování kulturních, kulturně výchovných nebo kulturně vzdělávacích potřeb veřejnosti.“

Slovinsko

Akt vydaný v roku 2002 *Exercising of the Public Interest in Culture Act* definuje verejný záujem v kultúre, spôsob riadenia kultúry a orgány poverené vykonávaním agendy v oblasti kultúry.

Definícia: „Verejný záujem v oblasti kultúry je definovaný ako záujem na tvorbe, komunikácii a ochrane kultúrnych produktov a služieb na národnej a lokálnej úrovni. Do kultúrnych produktov a služieb sú zaradené hmotné a nehmotné kultúrne dedičstvo, literatúra, divadlo, hudba, vizuálny umenie, film, audiovizuálne umenie, nové médiá, vydavateľstvá, knižnice, kinematografia a ďalšie odvetvia“. V prípade nejasnosti rozhoduje o zaradení medzi kultúrne produkty a služby ministerstvo zodpovedné za kultúru.

Verejný záujem má byť vykonávaný každoročným exekutívnym plánom, verejnými výzvami a finančnou podporou verejných kultúrnych programov a projektov, strategickým plánom a výzvami k riadeniu verejnej kultúrnej infraštruktúry, administratívnym rozhodnutím. Občania by mali na formulácii a implementácii kultúrnej politiky participovať prostredníctvom špecialistov a občianskych združení.

Podľa zákona by štát mal vykonávať verejný záujem v kultúre:

- zaistením zjednotenej ponuky verejných služieb,
- podporou obcí, ktoré zakladajú verejné kultúrne inštitúcie,
- udeľovaním statusu organizáciám, ktoré sú aktívne vo verejnej službe v oblasti kultúry,
- registráciou osôb samostatne zárobkovo činných v oblasti kultúry v registri ministerstva kultúry,
- tým že štát uzná sociálne práva umelcom príspevkom na úhradu sociálneho a zdravotného poistenia a čestnými dotáciami

Zdroj:

- *Zákonné kulturní normy v Evropě*, Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy , IPR Praha, 2016 <https://iprpraha.cz/assets/files/files/d144228f7b21ced9ecaac0c4a567f29c.pdf>
- *Slovenia: Exercising of the Public Interest in Culture Act*, <http://www.culturelink.org/culpol/slovenia.html>

Spracovala: Zuzana Ivašková

Francúzsko

Verejný záujem (l'intérêt public / l'intérêt général) a verejnoprospešnosť (l'utilité publique) ako ich chápe francúzska legislatíva a správa

I. DEFINÍCIA POJMU

Pojem verejný záujem (alebo všeobecný záujem) je východiskom samotnej špecifickosti francúzskeho verejného práva. Odkazuje na **účel**, či **finalitu** činností a inštitúcií riadených verejným subjektom alebo pod jeho kontrolou, ktoré sú v záujme obyvateľstva ako celku ("verejné blaho") na všetkých úrovniach verejnej moci (od parlamentu až po miestne zastupiteľstvo).

Verejný záujem – napriek dôležitosti, ktorú pojem vo francúzskej legislatíve má, **nie je definovaný zákonom**. Verejný záujem však **presahuje jednoduchý súčet individuálnych záujmov**.

Teoretici a teoretičky práva sa zhodujú, že je ťažké, ak nie nemožné, vytvoriť abstraktnú definíciu verejného záujmu, niektorí dodávajú (Truchet: 2017), že takáto definícia by išla proti samotnej povahe verejného záujmu. Verejný záujem je **prierezovým pojmom práva**, a nie pojmom špecifickým pre určitú oblasť práva. Je preto nutné chápať a definovať ho **intrasekcionálne**.

História pojmu: **spisy Tomáša Akvinského, Deklarácia ľudských a občianskych práv** (vyvlastnenie vo verejnom záujme), **Európsky dohovor o ľudských právach, Európsky súd pre ľudské práva**.

Pojem viac prítomný v správnom práve a v judikatúre, ako v súkromnom práve. Pojem je konceptuálne nepresný, fluidný, kontextuálny, kontingentný – čo však nie je jeho slabosť, ale výhoda, pretože umožňuje uplatňovanie zákona v čoraz rozmanitejších skutkových situáciách. Jeho presný obsah, ako aj metódy uplatnenia sa v jednotlivých prípadoch líšia. Súznie s postupným posunom našich právnych systémov smerom k systému hodnôt: zákonnosti (*légalité*) dodáva legitimitu (*légitimité*).

Pojem verejného záujmu je **funkčný, nie konceptuálny**.

Verejný záujem sa vždy vzťahuje na **potreby obyvateľstva**, (Deklarácia ľudských a občianskych práv hovorí o "verejnej nutnosti" (*nécessité publique*): **vo verejnom záujme, je to, čo tieto potreby alebo táto nutnosť vyžadujú alebo umožňujú na danom mieste a v danom čase**. Posun: nahradiť "potreby obyvateľstva" pojmom "**záujem verejnosti**" (táto formulácia zbavuje pojem nacionalistických a religióznych konotácií).

Možnosť: zostaviť *a posteriori* **zoznam záujmov, ktoré boli zákonom alebo judikatúrou označené ako verejné záujmy**. Ale treba brať do úvahy, že tieto zoznamy, môžu byť síce inštruktívne, ale nemusia byť prediktívne, ani veľmi užitočné pri riešení konkrétneho prípadu. Boli by príliš abstraktné, zatiaľ čo všeobecný záujem je úzko **závislý od okolností, a podmienený**.

Zdroj: Didier Truchet: "[La notion d'intérêt général : le point de vue d'un professeur de droit](#)". In LEGICOM 2017/1 (N° 58), Pp. 5 – 11.

II. POSLANIE VO VEREJNOM ZÁUJME (*Mission d'intérêt public*)

Verejný záujem súvisí **primárne s úlohami štátu v oblasti verejných služieb**, ale orgány verejnej moci prostredníctvom rôznych dispozitívov uznávajú, že takisto **združenia môžu vykonávať činnosti vo verejnom záujme**. Ide o tzv. združenia vo verejnom záujme ("associations dites d'intérêt general") a verejnoprospešné združenia ("associations reconnues d'utilité publique").

Tu je verejný záujem definovaný ako "to, čo je pre verejné dobro". Je tiež chápaný ako "schopnosť jednotlivcov prekročiť svoje afiliácie a záujmy, aby mohli spoločne uplatňovať zvrchovanú slobodu vytvárania politickej

spoločnosti" (Rapport public du Conseil d'Etat, 1999).

Pojem verejného záujmu je v prípade združení posudzovaný výlučne **daňovými orgánmi**, a to iba v prípadoch, keď chce združenie **vystaviť potvrdenia o darovaní, ktoré oprávňujú darcov na zníženie dane** (články 200 a 238a Všeobecného daňového zákonníka).

V týchto článkoch sa enumeratívne uvádza, že systém je otvorený pre "diela alebo organizácie vo verejnom záujme, ktoré majú **filantropický, vzdelávací, vedecký, sociálny, humanitárny, športový, rodinný alebo kultúrny** charakter, alebo ktoré **prispievajú k zveľadovaniu kultúrneho dedičstva**, najmä prostredníctvom finančných príspevkov na nákup predmetov alebo umeleckých diel, ktoré sa stanú súčasťou zbierok francúzskych múzeí a inštitúcií **prístupných verejnosti, na ochranu životného prostredia alebo na šírenie francúzskej kultúry, jazyka a vedeckých poznatkov**".

Podmienky na získanie statusu (kumulatívne):

- **nezisková činnosť**: združenie musí mať neziskový a nekonkurenčný charakter. Zisky z činností združenia sa nesmú deliť,
- **nezaajatá správa**: správa združenia nesmie prinášať žiadne materiálne výhody jeho vedeniu alebo členstvu a všetky prípadné prebytočné príjmy sa musia opätovne investovať do projektov združenia,
- **združenie nefunguje v prospech úzkeho okruhu ľudí**: vylúčené sú najmä organizácie, ktoré pôsobia v prospech obmedzeného okruhu osôb, aj keď spĺňajú prvé dve podmienky (za organizácie pôsobiace v prospech obmedzeného okruhu osôb sa považujú organizácie, ktorých účelom je napríklad slúžiť záujmom jednej alebo viacerých rodín, jednotlivcov alebo spoločností, propagovať diela určitých umelcov*kyň alebo prácu určitých výskumníkov*čiek atď.)

Administratívny postup

Združenie na svoju žiadosť obdrží a vyplní formulár, ktorý formou doporučeného listu s doručenkou zašle príslušnému daňovému úradu. Od momentu, kedy úrad prizná združeniu status poslania vo verejnom záujme, môžu daňové úrady kontrolovať nielen sumy deklarované za prijaté dary, ale aj oprávnenosť statusu poslania vo verejnom záujme.

Po uznaní statusu poslania vo verejnom záujme môžu združenia prijímať dary od súkromných, aj právnických osôb, a to vo výške, ktorá je limitovaná zákonom – a to vzhľadom na výšku zdaniteľných príjmov darcovských osôb. (Fyzické osoby ako darcovia: Na sumy do výšky 20 % zdaniteľného príjmu sa vzťahuje zníženie dane z príjmu o 66 %. Právnické osoby: pri zdaniteľnom základe nižšom alebo rovnom 2 miliónom EUR je osoba oprávnená na zníženie dane so sadzbou 60 %, pri základe vyššom ako 2 milióny Eur je osoba oprávnená na zníženie dane so sadzbou 40 %.)

https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000037988798/2018-12-31

https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000046861121

<https://bofip.impots.gouv.fr/bofip/2358-PGP.html/identifiant%3DBOI-IS-CHAMP-10-50-10-20-20170607>

<https://bofip.impots.gouv.fr/bofip/5955-PGP.html/identifiant=BOI-IR-RICI-20210517>

III. UZNANIE VEREJNOPROSPEŠNOSTI (*La reconnaissance d'utilité publique*)

Združenia sa uznávajú za verejnoprospešné po uplynutí trojročnej skúšobnej lehoty, ktorá sa môže skrátiť, ak sú predvídateľné zdroje združenia dokážu zabezpečiť jeho finančnú rovnováhu.

Kritériá verejnej prospešnosti **nie sú bližšie vymedzené v žiadnom texte**. Umožňuje ich identifikovať až **administratívna prax**. Uznanie za verejnoprospešné (Rup) je zložitý postup, v rámci ktorého predseda vlády vydáva "označenie" (label), a to dekrétom v Štátnej rade a na základe správy ministerstva vnútra. Združenie tak získava "plnú právnu spôsobilosť", t. j. okrem toho, že môže prijímať dary od právnických a fyzických osôb, ako každé iné združenie, môže takisto prijímať aj **príspevky (dotácie) a dedičské dary**.

Aby združenie získalo tento status, musí oň požiadať a splniť veľmi prísne **podmienky (kumulatívne)**:

- byť vo verejnom záujme (3 podmienky uvedené vyššie)
- mať vplyv a dosah presahujúci miestny kontext
- mať minimálny počet členov (aspoň 200), efektívnu činnosť a skutočný preukázateľný spolkový život (t. j. nespochybniteľnú účasť väčšiny členstva na činnosti združenia)
- byť demokraticky riadené a organizované, čo je tiež ukotvené v stanovách združenia
- byť finančne stabilné (t. j. mať minimálny ročný príjem 46 000 EUR, z čoho verejné dotácie predstavujú menej ako polovicu a vykazovať pozitívnu bilanciu za posledné 3 finančné roky).

Tento status poskytuje osobitnú legitimitu, ktorú neposkytuje daňová kvalifikácia všeobecného záujmu. Vyplýva z neho aj určitý počet povinností voči **verejným orgánom**, ktoré majú právomoc vykonávať **dohľad a kontrolu** nad činnosťou združenia.

<https://www.associations.gouv.fr/reconnaissance-d-utilite-publique.html>

Spracovala: Ivana Rumanová